

ВЈЕЖБА ξε'. Αναλнзирαј и преведи: α' Μία χελιδών τὸ ἔαρ οὐ ποιεῖ. β' Εἰρήνη μὲν δοκεῖ μέγα ἄγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν. γ' Οἱ Ῥωμαῖοὶ τὰ μὲν μαθήματα ἡμέλουν, τὰ δὲ πολεμικὰ μάλᾳ σπουδαιῶς ἔπραττον. δ' Ἀρχὴ τοῦ νικᾶν τὸ θαρρεῖν. ε' Ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἀδικεῖ κακόν ἑαυτὸν ποιῶν. ζ' Οἱ μεγαλόφρονες τύραννοι τλήμονᾶς ποιοῦσὶ τοὺς πολίτας. ζ' Νοσοῦσης τῆς πόλεω̄ς νοσοῦσὶ καὶ οἱ πολῖταῑ.

Г р а д и в о : промјена индикатива презентα активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презентα активног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : *супстантивизација*, у грч. тоῦ νικᾶν и τὸ θαρρεῖν, тј. лат. *victoriae* и *audacia* и срп. *побједи* и *елпса*, тј. изиостанак гл. εἶμι, у ἀρχὴ τοῦ νικᾶν (sc. ἐστὶ) τὸ θαρρεῖν; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*se malum faciens*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*чинећи себе злим*); *апсолутни генитив* (*genitivus absolutus*), у воооуσης τῆς πόλεω̄ς, који се на латински преводи аблативом апсолутним (*civitate aegrotante*) или одговарајућом зависном реченицом а на српски одговарајућом зависном реченицом (*kada je država bolesna*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγαθόν** – ном nsg, ἀγαθόν *bonum, добро*; **ἀνθρώποις** – дат mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек*, pl *λύδοι*; **ἀρχή** – ном fsg, ἀρχή *initium, почетак*; **ἔαρ** – acc nsg, ἔαρ *ver, пролеће*; **εἰρήνη** – ном fsg, εἰρήνη *pax, мир*; **κακόν** – ном nsg, κακόν *mālum, зло*; **μαθήματα** – acc npl, μάθημα *studium, учење, наука*; **πολεμικά** – acc npl, πολεμικόν *ars militaria, војничко умијеће*; **πόλεμος** – ном msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πόλεω̄ς** – gen fsg, πόλις *civitas, држава*; **πολίταῑ** – ном mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **πολίτας** – acc mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Ῥωμαῖοὶ** – ном mpl, Ῥωμαῖος *Romānus, Римљанин*; **τύραννοι** – ном mpl, τύραννος *tyrannus, тиранин*; **χελιδών** – ном fsg, χελιδών *hirundo, ласта*. Придејви: **κακόν** – acc msg, κακός *mālus, зао*; **μέγα** – ном nsg, μέγας *magnus, велик*; **μεγαλόφρονες** – ном mpl, μεγαλόφρων *superbus, охол*; **τλήμονᾶς** – acc mpl, τλήμων *patiens, miser, издржљив, јадан*. Замјенице: **ἑαυτὸν** – acc msg, ἑαυτοῦ *sui, себе*. Члан: **ὁ** – ном msg, **οἱ** – ном mpl, **ὁ**; **τά** – acc npl, **τὸ**; **τῆς** – gen fsg, **ἡ**; **τὸ** – ном nsg, **τὸ**; **τὸ** – acc nsg, **τὸ**; **τοῖς** – дат mpl, **ὁ**; **τοῦ** – gen nsg, **τὸ**; **τοῦς** – acc mpl, **ὁ**. Бројеве: **μία** – ном fsg, εἷς *unus, један*. Глаголи: **ἀδικεῖ** – 3sg ind praes act, ἀδικέω *injuriā facio, неправду чинити*; **ἀδικῶν** – ном msg pt praes act, ἀδικέω *injuriā facio, неправду чинити*; **δοκεῖ** – 3sg ind praes act, δοκέω *videor, чинити се*; **εἶναι** – ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἔπραττον** – 3sg ind ipf act, πράττω *facio, чинити, радити*; **ἡμέλουν** – 3pl ind ipf act, ἀμελέω *negligo, curam non do, занемаривати*; **θαρρεῖν** – inf praes act, θαρρέω *audax sum, бити храбар*; **νικᾶν** – inf praes act, νικῶ *vinco, побјеђивати*; **νοσοῦσης** – gen fsg pt praes act, νοσέω *aegrōto, бити болестан*; **νοσοῦσὶ(v)** – 3pl ind praes act, νοσέω *aegrōto, бити болестан*; **ποιεῖ** – 3sg ind praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*; **ποιοῦσὶ(v)** – 3pl ind praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*; **ποιῶν** – ном msg pt praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*. Прилози: **μάλᾳ** – *valde, врло*; **σπουδαιῶς** – *diligenter, марљиво*. Везници: **καὶ** – *et, -que, и*. Речце: **οὐ** – *non, не*; **μὲν ... δέ** – *... autem, ... a*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Una hirundo ver non facit. ii.* *Pax hominibus magnum bonum esse videtur, bellum autem magnum malum. iii.* *Romani studia negligebant artibusque militariis diligentissime studēbant. iv.* *Initium victoriae audacia. v.* *Homo injustus se malum faciens sibi injuriam facit. vi.* *Tyranni magnanimi cives patientes faciunt. vii.* *Civitate aegrotante aegrotant et cives.*

П р е в о д : **1.** *Једна ласта не чини пролеће. 2.* *Чини се да је мир за људе велико добро, а рат велико зло. 3.* *Римљани су науку занемаривали, а врло су радо радили војничко умијеће (а врло су се радо бавили војничким умијећем). 4.* *Почетак побједи је храброст. 5.* *Онај који чини неправду неправду чини себи чинећи себе злим. 6.* *Охоли тирани чине грађане издржљивима. 7.* *Kada je država bolesna i građani su болесни.*

ВЈЕЖБА ξζ'. Αναλнзирαј и преведи: α' Ὅλη ἡ γῆ κοσμεῖται ταῖς ἀνθρωπίναις τέχναις. β' Αἱ τέχναί τὴν φύσιν μιμοῦνται. γ' Οἱ νόμοι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελοῦνται. δ' Καὶ δοῦλοὶ καὶ ἐλεύθεροὶ ἀγαθῶν δέονται. ε' Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οἱ τῆς πατρίδος εὐεργεταῖ ἐν прутανείῳ δημοσίᾳ ἐσιτοῦντο.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у ταῖς ἀνθρώπιναις τέχναις, који се преводи на латински аблативом (*artibus humanis*) а на српски инструменталом (*људским умијећима*); **реклација** грч. гл. ἐπιμελέομαι (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *appeto* (+acc) и срп. гл. *бринути се за* (+acc) и грч. гл. δέομαι (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *peto* (+acc) и срп. гл. *тражити* (+acc).

А н а л и з а : **Именице**: γῆ – nom fsg, γῆ *terra, orbis terrarum, земља*; δούλοῖ – nom mpl, δούλος *servus, роб*; Ἑλλῆσιν – dat mpl, Ἕλλησιν *Graecus, Грк*; εὐεργέται – nom mpl, εὐεργέτης *beneficus, добротинитељ*; κοινού – gen nsg, κοινόν *res publica, држава*; νόμοι – nom mpl, νόμος *lex, закон*; πατριδος – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; протапеиό – dat nsg, протапеиόν *prytanēum, пританеј*; τέχναί – nom fpl, τέχνη *ars, умијеће*; τέχναις – dat fpl, τέχνη *ars, умијеће*; φύσιν – acc fsg, φύσις *natūra, природа*. **Придеви**: ἀγαθού – gen nsg, ἀγαθός *bonus, добар*; ἀγαθών – gen npl, ἀγαθός *bonus, добар*; ἀνθρώπιναις – dat fpl, ἀνθρώπινος *humanus, људски*; ἐλεύθεροι – nom mpl, ἐλεύθερος *liber, слободан*; ὅλη – nom fsg, ὅλος *totus, универсал, цио*. **Члан**: αἱ – nom fpl, ἡ; ἡ – nom fsg, ἡ; οἱ – nom mpl, ὁ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τῆν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ; τοῦ – gen nsg, τό. **Глаголи**: δέονται – 3pl ind praes mp, δέομαι *rogo, peto, тражити, жељети*; ἐπιμελοῦνται – 3pl ind praes mp, ἐπιμελέομαι *curo, бринути се за*; εἰσιτοῦντο – 3pl ind ipf mp, σιτέω *edo, vescor, јести, хранити се*; κοσμεῖται – 3sg ind praes mp, κοσμέω *orno, китити*; μιμῶνται – 3pl ind praes mp, μιμέομαι *imitor, oponашати*. **Прилози**: δημοσίᾳ – *publice, sumptu publico, о јавном трошку*. **Предлози**: ἐν – + dat, in, у; παρά – + dat, *apud, код*. **Везници**: καί – et, -que, и.

T r a n s l a t i o : **i.** Totus terrarum orbis artibus humanis ornatur. **ii.** Artes naturam imitantur. **iii.** Leges rei publicae bonum curant. **iv.** Et servi & liberi bona petunt. **v.** Apud Graecos patriae benefici publico sumptu vescebantur in prytanēo.

П р е в о д : **1.** Цијела земља кити се људским умијећима. **2.** Умијећа oponашају природу. **3.** Закони се брину за добро државе. **4.** И робови и слободни (људи) желе добре ствари. **5.** Код Грка добротинитељи отаџбине хранили су се о јавном трошку у пританеју.

ВЈЕЖБА ξζ'. Αναλίζαј и преведи: Διογένης, ὀδυρομένου τινὸς ἐπεὶ ἐπὶ ξένης ἔμελλε τελευτᾶν, ἔλεγεν· Τὶ ὀδύρει (ὀδύρη), ὧ μάταιε; Πανταχόθεν γὰρ ἡ ὀδὸς ἐστὶν ἢ αὐτὴ εἰς Ἄϊδου.

П о ј а в е : **ортотонација енклитике**, у ὀδυρομένου τινὸς; **апсолутни генитив** (*genitivus absolutus*), у ὀδυρομένου τινὸς, који се на латински преводи аблативом апсолутним или одговарајућом зависном реченицом (*cum aliquis lamentaretur*) а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је неко јадиковао*); **елипса**, тј. изиостанак им. γῆ и δόμος или οἶκος, у ἐπὶ ξένης (sc. γῆς) и εἰς Ἄϊδου (sc. δόμον / οἶκον); **енклиза**, у ὀδὸς ἐστὶν.

А н а л и з а : **Именице**: Ἄϊδου – gen msg, Ἄιδης *inferi, Хад*; Διογένης – nom msg, Διογένης *Diogenes, Диоген*; μάταιε – voc msg, μάταιος *inasānus, луд*; ὀδὸς – nom fsg, ὀδὸς *via, пут*. **Придеви**: ξένης – gen fsg, ξένος *alienus, peregrinus, туђ*. **Замјенице**: αὐτὴ – nom fsg, αὐτός *idem, исти*; τί – acc nsg, τίς *quis (quid), ко (uita)*; τινὸς – gen msg, τίς *aliquis, неко*. **Члан**: ἡ – nom fsg, ἡ. **Глаголи**: ἔλεγεν – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, рећи, казивати*; ἔμελλε – 3sg ind ipf act, μέλλω *futurus sum, хоћу*; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; ὀδύρει – 2sg ind praes mp, ὀδύρομαι *lamentor, јадиковати*; ὀδυρομένου – gen msg pt praes mp, ὀδύρομαι *lamentor, јадиковати*; τελευτᾶν – inf praes act, τελευτάω *morior, мријети*. **Прилози**: πανταχόθεν – *undique, одасвуд*. **Предлози**: εἰς – + acc, in, ad, у, ка; ἐπὶ – + gen, supra, in, на, у. **Везници**: γὰρ – enim, науме; ἐπεὶ – quia, јер. **Узвници**: ὧ – o, o.

T r a n s l a t i o : Diogenes, cum aliquis lamentaretur quia in (sc. terra) peregrina moriturus erat (esset), dixit: O insane, quid, insane, lamentaris? Eadem enim ad inferos undique est (ducit) via.

П р е в о д : Диоген, када је неко јадиковао јер ће мријети (је требало да умре) на туђој (sc. земљи), рече: 'Лудаче, ита јадикуваш? Одасвуд је, науме, исти пут у Хад'.

ВЈЕЖБА 21. Μετάφραζε: **1.** Људи у давнини становаху у пећинама. **2.** Хелени су Персијанце мрзјели и презирали. **3.** Кур опсједаше Милет и на копну и на мору. **4.** Атињани особито љубљаху и поштоваху Перикла (act и pass). **5.** Жеља за слободом

чини́ла је Грке храбријима од Персијанаца. 6. И непријатељи презиру издајнице домовине. 7. Зеџ се плаши своје сјене.

А н а л и з а : Именице: Атињанин – Ἀθηναῖος; Грк – Ἕλληγ; домовина – πατρίς; жеља – ἐπιθυμῖα; зеџ – λαγώς; издајница – προδοτής; Κυρ – Κύρος; копно – γῆ; људи – ἄνθρωποι; Милет – Μίλητος; море – θάλαττα; непријатељ – πολέμιος; Перикле – Περικλῆς; Персијанац – Πέρσης; пећина – ἄντρον; сјена – σκιά; слобода – ἐλευθερία; Хелен – Ἕλληγ. Придјеви: храбар – ἀνδρείος. Замјенице: свој – ἑαυτοῦ. Глаголи: љубити – φιλέω; мрзјети – μισέω; опсједати – πολιорκέω; плашити се – φοβέομαι; поштовати – τιμάω; презирати – καταφρονέω; становати – οἰκέω; чинити – ποτέω. Прилози: особито – διαφερόντως. Предлози: на – ἐν, κατά; у – ἐν. Везници: и – καί. Изрази: у давнини – τὸ πάλαι.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : α' Οἱ ἄνθρωποι τὸ πάλαι ᾠκουν ἐν τοῖς ἄντροις. β' Οἱ Ἕλληγες ἐμῖσουν καὶ καταφρόνουν τοὺς Πέρσας. γ' Ὁ Κύρος ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. δ' οἱ Ἀθηναῖοι διαφερόντως ἐφίλουν καὶ ἐτίμων τὸν Περικλέα. Ὁ Περικλῆς διαφερόντως ἐτίματο καὶ ἐφιλείτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. ε' Ἡ τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμῖα ἐποῖει τοὺς Ἕλληγας ἀνδρειοτέρους τῶν Περσῶν. (Π ο ς α β ε : ὀβјектни генитив, у ἡ τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμῖα; два акузатива, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἐποῖει τοὺς Ἕλληγας ἀνδρειοτέρους; генитив поређења (*genitīvus comparatiōnis*), у ἀνδρειοτέρους τῶν Περσῶν.) ζ' Καὶ οἱ πολέμοι καταφρονοῦσι τοὺς τῆς πατρίδος προδοτάς. η' Ὁ λαγώς φοβεῖται τὴν ἑαυτοῦ σκίαν. (Π ο ς α β ε : присвојни генитив (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутом положају, у τὴν ἑαυτοῦ σκίαν.)

ВЈЕЖБА ξη'. Αναλίζирај и преведи: Οἱ Ερμαῖ. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐ μόνον Ἀθηνάν, ἀλλὰ καὶ Ἐρμῆν ἐτίμων, πολλαχοῦ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰκόνες Ἐρμοῦ ἦσαν, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκάλουν Ἐρμάς. Ἐν Ἀθῆναις καὶ στοὰ ἦν, ἡ τῶν Ἐρμῶν στοὰ ἐκαλεῖτο. Ἐν ταύτῃ τῇ στοᾷ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ἑαυτῶν νικάς κατὰ βαρβάρων ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ ἔγραφον.

Π ο ς α β ε : присвојни генитив (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутом положају, у τὰς ἑαυτῶν νικάς.

А н а л и з а : Именице: Ἀθηναῖοι – nom mpl, Ἀθηναῖος Atheniensis, Атињанин; Ἀθῆναις – dat fpl, Ἀθῆναί Athenae, Атина; Ἀθηνάν – acc fsg, Ἀθηνᾶ Athena, Атина; Ἀττικῇ – dat fsg, Ἀττικῇ Attica, Атика; βαρβάρων – gen fpl, βάρβαρος barbārus, барбарин; γῇ – dat fsg, γῆ terra, зeмља, копно; εἰκόνες – nom fpl, εἰκὼν imāgo, лик, кин; Ἐρμαῖ – nom mpl, Ἐρμαῖ herma, херма; Ἐрμάς – acc mpl, Ἐрμαῖ herma, херма; Ἐрμῆν – acc msg, Ἐрμῆς Mercurius, Ермес; Ἐрмоῦ – gen msg, Ἐрμῆς Mercurius, Хермес; Ἐрμῶν – gen mpl, Ἐрμαῖ herma, херма; θαλάττῃ – dat fsg, θάλαττα mare, море; νικάς – acc fpl, νίκη victoria, побједа; στοὰ – nom fsg, στοὰ porticus, тријем; στοᾷ – dat fsg, στοὰ porticus, тријем. Замјенице: ἃς – acc pl, ὅς qui, коју; ἑαυτῶν – gen mpl, ἑαυτοῦ sui, себе; ἦ – nom fsg, ὅς qui, коју; ταύτῃ – dat fsg, οὗτος iste, тај. Члан: οἱ – nom mpl, о; τὰς – acc fpl, њ; τῇ – dat fsg, њ; τῶν – gen fpl, њ. Глаголи: ἔγραφον – 3pl ind ipf act, γράφω scribo, пишу, бљежити; ἐκαλεῖτο – 3sg ind ipf mp, καλέω voco, appello; ἐκάλουν – 3pl inf ipf act, καλέω voco, appello, звати, називати; ἐτίμων – 3pl ind ipf act, τιμάω honōro, поштовати; ἦν – 3sg ind ipf act, εἰμι sum, бити; ἦσαν – 3pl ind ipf act, εἰμι sum, бити. Прилози: πολλαχοῦ – multis in locis, по много мјеста. Предлози: ἐν – + dat, in, у; κατά – + gen, contra, против, над. Везници: καί – et, -que, и; οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί – non solum ... sed etiam, не само ... него и.

Т r a n s l a t i o : HERMAE. Athenienses non solum Athenam sed etiam Mercurium honorābant. Multis in locis in Attica (multis in Atticae locis) imagines Mercurii erant quas Athenienses hermas appellābant. Athenis et porticus erat quae hermarum porticus appellabatur. Ista in porticu Athenienses victorias suas contra barbāros terra marique pingebant.

П р е в о д : ХЕРМЕ. Атињани су поштовали не само Атену него и Хермеса, а кипови Хермеса (Хермесови кипови) које су Атињани називали хермама налазили су се по многим мјестима у Атини. У Атини је постојао и тријем који се звао тријем херми. На том тријему Атињани су бљежили своје побједе над барбарима на копну и на мору.